

ประเด็นถามตอบ

โรคไข้หวัดสุกร

■ โรคไข้หวัดสุกรคืออะไร

ตอบ โรคไข้หวัดสุกร คือโรคในระบบทางเดินหายใจที่เกิดในสุกร เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ type A ตระกูล Orthomyxoviridae เนื่องจากสารพันธุกรรมเป็นชนิด RNA และมี 8 ท่อน จึงมีโอกาสเกิดการกลายพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนสารพันธุกรรมระหว่างไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ที่มาจากมนุษย์ สัตว์ปีก รวมทั้งสุกรได้ง่าย สุกรทำหน้าที่เป็นถึงผสม “mixing vessel” เนื่องจากสุกรมีตัวรับ (receptor) บนผิวเซลล์ที่เหมือนกับของคนและสัตว์ปีก ทำให้สุกรสามารถติดไวรัสไข้หวัดใหญ่ในคนหรือ สัตว์ปีกได้ จึงทำให้มีโอกาสเกิดการแลกเปลี่ยนสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสไข้หวัดสุกรได้สูง

เชื้อไวรัสไข้หวัดสุกรที่พบส่วนใหญ่เป็นชนิด H1N1 และ H3N2 เริ่มมีรายงานการตรวจพบ H1N2 subtype ในประเทศต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะพบการระบาดแทนสายพันธุ์ H1N1 และ H3N2

■ สุกรที่ติดเชื้อจะแสดงอาการอย่างไร

ตอบ สุกรที่ติดเชื้อจะแสดงอาการทางระบบหายใจแบบเฉียบพลัน มีไข้สูง ซึม เบื่ออาหาร ไอ จาม มีน้ำมูก อัตราการป่วยอาจสูงถึง 100% แต่สุกรจะฟื้นและหายป่วยอย่างรวดเร็วภายใน 5-7 วัน มักไม่พบการตาย ถ้าไม่มีการติดเชื้อแทรกซ้อน มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกร โดยเฉพาะในสุกรหลังหย่านม ทำให้สุกรสูญเสียน้ำหนักในช่วงที่แสดงอาการ ทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการขุนสุกรนานขึ้น ในสุกรตั้งท้องอาจทำให้เกิดการแท้งเนื่องจากมีไข้สูง เชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่เป็นเชื้อปฐมภูมิ ทำให้สุกรสามารถติดเชื้อแทรกซ้อนได้ง่าย และจัดเป็นหนึ่งในสาเหตุของโรกระบบทางเดินหายใจซับซ้อนในสุกร (Porcine Respiratory Disease Complex, PRDC)

■ คนสามารถติดเชื้อไข้หวัดสุกรได้หรือไม่?

ตอบ โดยปกติแล้วโรคไข้หวัดสุกรจะไม่ติดไปยังคน แต่อาจพบได้บ้างแต่น้อยมากในคนที่อยู่ใกล้ชิดกับสุกร การติดต่อของโรคจากคนสู่คนของโรคไข้หวัดสุกรเกิดจากการแพร่เช่นเดียวกับที่มีการแพร่ของไข้หวัดตามฤดูกาลคือแพร่ผ่านการไอและจาม อาการของโรคไข้หวัดสุกรในคนนั้น คล้ายกับโรคไข้หวัดตามฤดูกาล

■ วิธีการแพร่ระบาดของโรค

ตอบ ในสุกร โรคนี้สามารถติดต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างสุกรด้วยกัน โดยเชื้อไวรัสจะปะปนในอากาศเมื่อสุกรไอหรือจาม หรือจากการกินอาหารและน้ำร่วมกัน หลังจากการติดโรคสุกรทุกตัวในฝูง

จะป่วยภายใน 2-3 วันต่อมา และเชื้อไวรัสจะถูกขับออกมาจากสุกรแม่จะหายป่วยจากโรคนี้แล้วนานถึง 3 เดือน

■ มีการเฝ้าระวังโรคที่เกิดขึ้นในสุกรอย่างไร

ตอบ 1. สังเกตอาการป่วยของสุกรในฝูงอย่างสม่ำเสมอโดยอาการของสุกรที่ป่วยด้วย โรค Swine Influenza จะแสดงอาการมีไข้ ซึม น้ำหนักลด หายใจลำบาก ไอจาม น้ำมูกไหล หากพบอาการดังกล่าวให้แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทราบภายใน 24 ชั่วโมง

2. เมื่อเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ได้รับรายงานการแจ้งสุกรป่วยจากเกษตรกร จะเข้าตรวจสอบและดำเนินการเก็บตัวอย่างเลือดและตัวอย่างจากการป้ายจมูกส่งห้องปฏิบัติการ วิธีการตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และแนะนำให้เกษตรกรปฏิบัติดังนี้

- ห้ามเคลื่อนย้ายสุกรหรือสับเปลี่ยนคอกในช่วงที่พบการเกิดโรค

- สุกรที่แสดงอาการป่วยให้รักษาตามอาการ เช่น ฉีดยาปฏิชีวนะหรืออาจต้องให้สารน้ำ หากจำเป็น ส่วนสุกรที่เลี้ยงร่วมฝูงให้ยาด้านจุลชีพโดยผสมยาให้สุกรกินเพื่อลดการแทรกซ้อนของเชื้อแบคทีเรียตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

- ใช้ยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดคอก โดยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการฟุ้งกระจาย

■ การป้องกันโรคและการควบคุมโรคทำอย่างไร

ตอบ

การป้องกันโรค

1. สังเกตอาการป่วยของสุกรในฝูงอย่างสม่ำเสมอโดยอาการของสุกรที่ป่วยด้วยโรค Swine Influenza จะแสดงอาการมีไข้ ซึม น้ำหนักลด หายใจลำบาก ไอจาม น้ำมูกไหล หากพบอาการดังกล่าวให้แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทราบภายใน 24 ชั่วโมง

2. หลีกเลี่ยงการเลี้ยงสัตว์ปีกในบริเวณเดียวกับที่เลี้ยงสุกร เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดการรวมพันธุกรรมระหว่างเชื้อไวรัส Avian Influenza และ Swine Influenza

3. ห้ามผู้ป่วยที่มีอาการทางเดินหายใจเข้าไปในคอกเลี้ยงสุกร

4. ให้มีการสุขาภิบาลการเลี้ยงสุกรที่ดี เช่น คอกสะอาด ไม่ชื้นแฉะ มีอากาศ ถ่ายเทได้สะดวกไม่อยู่ในที่หนาว เย็น ร้อน หรือถูกฝนมากเกินไปและเสริมวิตามินในอาหาร ตลอดจนเข้มงวดตรวจสอบให้นำสุกรที่ปลอดโรคเข้าเลี้ยงในฟาร์ม และเข้มงวดการเข้าออกจากฟาร์มของบุคคลและยานพาหนะ

การควบคุมโรค

1. ห้ามเคลื่อนย้ายสุกรหรือสับเปลี่ยนคอกในช่วงที่พบการเกิดโรค

2. สุกรที่แสดงอาการป่วยให้รักษาตามอาการ เช่น ฉีดยาปฏิชีวนะหรืออาจต้องให้สารน้ำหากจำเป็น ส่วนสุกรที่เลี้ยงร่วมฝูงให้ยาด้านจุลชีพโดยผสมยาให้สุกรกินเพื่อลดการแทรกซ้อนของเชื้อแบคทีเรียตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

3. ไข้หวัดใหญ่เชื้อไวรัสอินฟลูเอนซา โดยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการฟุ้งกระจายโดยเชื้อไวรัส influenza ถูกทำลายได้ง่ายด้วยความร้อน (เช่นที่อุณหภูมิ 56°C นาน 3 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 60°C นาน 30 นาที) และสารเคมีต่างๆ เช่น สารที่มีคุณสมบัติในการละลายไขมัน (lipid solvents), formalin, beta-propiolactone, oxidizing agents, sodium dodecylsulfate, hydroxylamine, ammonium ions และ iodine compounds

■ **โรคไข้หวัดสุกรนี้พบได้บ่อยครั้งหรือไม่?**

ตอบ เป็นโรคที่สามารถพบได้ในสุกร ทั้งนี้จะพบมากในช่วงฤดูหนาว หรือในสุกรที่เพิ่งนำมาเข้าเลี้ยง ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการเจาะเลือดเพื่อศึกษาถึงความชุกของโรคไข้หวัดสุกร พบว่ามีสุกรที่แสดง antibody evidence ต่อ H1N1 infection อย่างไรก็ดีตาม คนที่ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ H1N1 นั้น สามารถเกิดขึ้นได้ แต่ค่อนข้างยาก

■ **โรคไข้หวัดสุกรสามารถเกิดจากการจัดการฟาร์มที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือโรงฆ่าสัตว์ที่ไม่สะอาดได้หรือไม่**

ตอบ มีโอกาสเกิดขึ้นได้ รวมทั้งสามารถเกิดโรคอื่นๆได้อีกหลายโรค เนื่องจากการจัดการฟาร์มและการสุขาภิบาลที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น คอกชื้นแฉะ ไม่สะอาด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก หรือการเลี้ยงร่วมกับสัตว์ชนิดอื่นๆ เช่น สัตว์ปีก ซึ่งจะทำให้ฟาร์มนั้นกลายเป็นแหล่งของเชื้อโรค รวมทั้งสัตว์จะเกิดความเครียด ทำให้สัตว์อ่อนแอ และป่วยได้ง่าย

■ **ประเทศที่มีการประกาศห้ามการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ประเภทเนื้อสุกร และผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกรจากประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเม็กซิโก ได้แก่ประเทศอะไรบ้าง**

ตอบ ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ รัสเซีย และจีน นอกจากนี้ประเทศที่ประกาศเฝ้าระวังการนำเข้าสินค้านี้ดังกล่าวอย่างเข้มงวด คือ ประเทศเกาหลี

■ **การกินเนื้อสุกรจะปลอดภัยหรือไม่?**

ตอบ ยังไม่มีหลักฐานว่าโรคไข้หวัดสุกรจะสามารถแพร่ผ่านการกินเนื้อสุกรที่ติดเชื้อ แต่อย่างไรก็ตาม การบริโภคเนื้อสุกรที่ปรุงสุกที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส (158 องศาฟาเรนไฮต์) ซึ่งจะสามารถแน่ใจว่าฆ่าเชื้อไวรัสได้

■ **ควรระวังเกี่ยวกับการระบาดนี้หรือไม่?**

ตอบ เมื่อพบการระบาดของเชื้อไวรัสตัวใหม่ที่สามารถติดต่อได้ระหว่างคนสู่คน ดังนั้น จึงต้องมีการเฝ้าติดตามผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันการระบาดใหญ่ องค์การอนามัยโรคได้เตือนว่าการที่พบผู้ป่วยทั้งในประเทศเม็กซิโกและอเมริกาอาจจะเป็นจุดที่ทำให้มีการแพร่ระบาดไปทั่วโลก และเห็นว่าการสถานการณ์เช่นนี้น่าเป็นห่วง และถือว่าการระบาดของโรคในปัจจุบันนี้อยู่ในระดับ 3 (จากทั้งหมด 6 ระดับ) คือมีการระบาดเป็นบางจุด ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมาพบว่าการระบาดของเชื้อ H1N1 หรือ

Spanish flu ได้เคยมีการระบาดไปทั่วโลกในปี 1918 โดยพบว่าประชากรในโลกถึง 40 เปอร์เซ็นต์ที่ติดเชื้อ และมีคนตายมากกว่า 50 ล้านคน โดยเฉพาะในเด็ก

อย่างไรก็ตามในการระบาดที่ผ่านมามีในครั้งนี้นี้ ผู้ป่วยทั้งหมดในอเมริกา มีอาการไม่รุนแรง ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกได้ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเม็กซิโก อาจเนื่องจากปัจจัยที่เฉพาะของพื้นที่และไม่น่าจะทำให้เกิดการระบาดไปยังส่วนอื่นๆ ของโลก

■ แล้วไข้หวัดนกเป็นอย่างไร?

ตอบ เชื้อไข้หวัดนกชนิด H5N1 ที่มีการระบาดและทำให้คนตายในแถบทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น แตกต่างจากไวรัสที่กำลังระบาดในปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากไวรัส H1N1 ตัวใหม่ โดยก่อนหน้านี้ นักวิชาการได้คาดการณ์ว่าเชื้อ H5N1 จะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการระบาดใหญ่เนื่องด้วยความสามารถของเชื้อในการกลายพันธุ์อย่างรวดเร็ว แต่สถานการณ์ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันพบว่าโรคนี้เกิดมากเฉพาะในสัตว์ปีก ส่วนคนที่ติดเชื่อนั้นมักเกิดจากการใกล้ชิดกับสัตว์ปีกป่วยเป็นโรค ส่วนการติดต่อกันจากคนสู่คนนั้นยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนนักว่าการระบาดของเชื้อนี้จะระบาดจากคนสู่คนได้ง่าย

โรคไข้หวัดใหญ่ในคน

■ โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ H1N1 คือ ?

ตอบ เป็นโรคที่เกิดในระบบทางเดินหายใจของสุกร โดยเกิดจากเชื้อไวรัส type A influenza ทั้งนี้พบว่าโรคดังกล่าวจะไม่ติดต่อมาสู่คน ยกเว้นมีการสัมผัสกับสุกรอย่างใกล้ชิด แต่มีการรายงานพบการติดต่อระหว่างคนสู่คนเช่นกัน

ตั้งแต่ในช่วงเดือนธันวาคม 2005 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2009 พบว่ามีผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ (H1N1) รวมทั้งสิ้น 12 ราย โดยเป็นผู้ป่วยที่มาจาก 10 มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา

สถานการณ์จนถึงเดือนมีนาคม 2009 มีการยืนยันว่าพบผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์เม็กซิโก (H1N1) ที่มลรัฐ California, Texas และ Kansas ซึ่งเป็นมลรัฐที่ติดกับชายแดนประเทศเม็กซิโก ทำให้ต้องเร่งการสอบสวนหาต้นตอของการเกิดการระบาดของโรคต่อไป เนื่องจากพบผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น

■ อาการที่ปรากฏในผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่(H1N1)?

ตอบ อาการที่พบได้มีลักษณะคล้ายอาการหวัด คือ มีไข้ เจ็บคอ ปวดศีรษะ อาจมีอาการท้องเสียและอาเจียนร่วมด้วย ทั้งนี้อาการอาจเพิ่มมากขึ้น หากผู้ป่วยมีอาการป่วยของโรคอื่นด้วย

■ อาการของโรคไข้หวัดใหญ่ (H1N1) มีความรุนแรงหรือไม่?

ตอบ อาการที่ปรากฏในผู้ป่วย อาจมีตั้งแต่อย่างอ่อน จนถึงรุนแรงได้ ในช่วงปี 2005 ถึงเดือนมกราคม

2009 พบผู้ป่วยในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 12 รายที่มีอาการของโรคไข้หวัดใหญ่(H1N1) แต่ไม่พบผู้เสียชีวิต

■ **วิธีการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ (H1N1)?**

ตอบ โรคไข้หวัดใหญ่(H1N1)สามารถแพร่ระบาดได้ 2 วิธี คือ

- จากการสัมผัสกับสุกรป่วย หรือสัมผัสกับเชื้อไวรัสโรคไข้หวัดใหญ่(H1N1)ที่มีการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม
- จากการสัมผัสระหว่างผู้ป่วยด้วยกัน เช่น การไอ จาม เหมือนโรคไข้หวัดทั่วไป

■ **สามารถใช้อาต้านไวรัสในการรักษาโรคได้หรือไม่?**

ตอบ ยาต้านไวรัสที่ CDC แนะนำให้ใช้ในการรักษาโรคไข้หวัดใหญ่ คือ oseltamivir และ zanamivir ทั้งนี้ยาต้านไวรัสดังกล่าว จะให้ผลการรักษาดีที่สุด ถ้าเริ่มได้รับยาต้านไวรัสหลังจากป่วยและมีอาการแล้ว ภายใน 2 วัน

■ **ผู้ป่วยสามารถแพร่เชื้อโรคไข้หวัดใหญ่(H1N1)ได้หรือไม่?**

ตอบ ผู้ที่ป่วยจากโรคไข้หวัดใหญ่ สามารถแพร่โรคได้ตั้งแต่มีอาการป่วย จนเมื่อได้ติดเชื้อมาแล้วประมาณ 7 วัน ทั้งนี้ผู้ป่วยที่เป็นเด็กและคนชรา มีโอกาสที่จะแพร่เชื้อได้นานกว่านั้น

■ **วิธีการป้องกันตนเองจากโรคไข้หวัดใหญ่ ?**

ตอบ ขณะนี้ไม่มีวัคซีนที่สามารถป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ที่ระบาดในเม็กซิโกได้ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางรหัสพันธุกรรมของตัวไวรัส ทำให้ประชากรไม่มีภูมิต่อไวรัสชนิดดังกล่าว

วิธีการป้องกันไม่ให้ติดเชื้อ

- สวมใส่หน้ากากป้องกันการติดเชื้อจากการหายใจ
- ล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง การใช้แอลกอฮอล์เช็ดมือจะช่วยลดการปนเปื้อนกับเชื้อโรคได้
- หลีกเลี่ยงการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่มีอาการหวัด
- หากพบว่าป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่ หรือมีอาการคล้ายคลึง ควรพบแพทย์เพื่อทำการรักษา

■ **สิ่งที่ควรปฏิบัติเมื่อพบว่าตนเองมีอาการป่วย?**

ตอบ ถ้ามีอาการป่วย เช่น เป็นไข้ ปวดหัว เจ็บคอ หรือสงสัยว่ามีอาการคล้ายคลึงกับโรคไข้หวัดใหญ่ ควรรีบปรึกษาแพทย์

■ **สามารถป่วยเป็นโรคไข้หวัดใหญ่(H1N1)จากการกินเนื้อสุกรได้หรือไม่ ?**

ตอบ ไม่ เพราะสุกรที่ปรงสุกได้ผ่านความร้อนแล้วทำให้สามารถฆ่าเชื้อได้

■ **วิธีการวินิจฉัยโรคไขหวัดใหญ่**

ตอบ วิธีการวินิจฉัย swine influenza A infection ต้องมีการเก็บตัวอย่าง respiratory specimen หลังจากพบอาการป่วย 4 - 5 วัน คือในระยะที่มีการ shed เชื้อ อย่างไรก็ตามถ้าเป็นในเด็กและคนชรา สามารถอยู่ในระยะ shed เชื้อได้ถึง 10 วัน

ที่มา CDC : www.cdc.gov/swineflu/key_facts.htm

BBC : <http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/8021799.stm>